

גבולות היחידה: פרק ב', פסוקים א'-ח'

נושא היחידה: מעקף ארץ אדום

מספר שיעורים: 1

כתבה: נעמה טורם

כללי

האירוע בו עוסקת היחידה שלפנינו, הוא האיסור להילחם ולהתגרות בבני אדום, והציווי לקנות מידי בני אדום אוכל ומים.

במהלך השיעור, נתמקד בקשר בין הדורות בעם ישראל, נחזק את מידת הכרת הטוב, ונלמד כי גם במציאות של הרע מסתתר טוב.

לתשומת הלב – היחידה מתייחסת גם להמשך הפרק - למלחמה מול עמון ומואב. אין צורך להתעכב על הפסוקים הללו.

בנוסף, במהלך הלמידה של פרק ג', נסכם את מהלך הכיבוש וההתנחלות בעבר הירדן המזרחי. אין צורך להתעכב על כך ביחידה שלנו, מכיוון שהפרטים הנזכרים ביחידה יילמדו במבט כולל.

פתיחה

המורה תפתח את השיעור בשאלה הבאה:

לסבתא שלי ז"ל הייתה שכנה שבילדותה כיבדה אתה בסוכרייה בכל יום אחר הצהריים. מובן שזה היה מאוד נעים לסבתא שלי. זה אחד מזיכרונות הילדות שלה. האם, לדעתך, יש לי מחויבות לנכדים ולנינים של אותה שכנה, שבינתיים גם הפכה לסבתא? מה אני אמורה לעשות עבורם?

האם לנכדים שלי תהיה מחויבות לנכדים של הנכדים של האישה הזו? כמה זמן, לדעתך, על המשפחה שלנו להכיר טובה לאותה אישה על הסוכריות שהיא חילקה לסבתא שלנו?

עיון בפסוקים

המורה תכתוב על הלוח פרק ב' פסוקים א-ח.

המקום המתואר:

הצורה בה הולכים ישראל באותו המקום:

העם המוזכר:

הציווי הראשון של ה':

הסיבה לציווי:

הציווי השני:

הסיבה לציווי:

הציווי השלישי:

הסיבה לציווי:

מה עושים בני ישראל?

השאלה שמתעוררת:

מכיוון שמדובר ביחידת פסוקים קצרה שניתן לחלק את קריאתה על פי השאלות המכוונות על הלוח, מומלץ לתת לתלמידים לקרוא על פי החלוקה שמתאימה לשאלות. לאחר שכל אחד מהתלמידים קורא את הפסוקים על פי החלוקה, משלימים יחד עם התלמידים את הפרטים החסרים על הלוח.

מתקבל המבנה הבא:

תלמיד ראשון - פסוק א'

לאחר הקריאה, משלימים עם התלמידים את התשובות:

המקום המתואר: הר שעיר.

הצורה בה הולכים ישראל באותו המקום: מסתובבים סביב ההר.

תלמיד שני - פסוקים ב'-ד'

העם שמוזכר: בני עשיו.

הציווי הראשון של ה': להפסיק להסתובב סביב ההר ולפנות צפונה.

הסיבה לציווי: מכיוון שבני עשיו מפחדים מעם ישראל.

תלמיד שלישי - פסוק ה'

הציווי השני: לא להתגרות בבני עשיו.

הסיבה לציווי: ה' נתן לבני עשיו את הר שעיר בירושה

תלמיד רביעי - פסוקים ו-ז

הציווי השלישי: לקנות מבני עשיו אוכל ומים בכסף, ולא לקחת חינם.

הסיבה לציווי: ה' שלח לעם ישראל ברכה ולא חסר להם דבר.

תלמיד חמישי - פסוק ח'

המורה תעיין עם התלמידים במידע שהצטבר על הלוח, ותשאל אותם: איזו שאלה הפסוקים מעוררים?

השאלה שמתעוררת: עשיו לא ידוע בתור צדיק גדול. מדוע זרעו מקבל יחס כל כך מיוחד?

המורה תשאל את התלמידים מהו הקשר המשפחתי של עם ישראל לעשיו. התשובה: עשיו היה אחיו של יעקב אבינו.

המורה תכתוב על הלוח את המילים: יעקב ועשיו.

מי היה אביהם של יעקב ועשיו? יצחק. המורה תכתוב את שמו של יצחק מעל שמם של יעקב ועשיו. מי היה אביו של יצחק? אברהם. המורה תכתוב את שמו של אברהם מעל שמו של יצחק.

אם כן, לעם ישראל ולאדום יש אבא וסבא משותפים. מה הייתה מערכת היחסים בין יצחק לעשיו? עשיו האכיל והשקה את יצחק, יצחק אהב את עשיו, עשיו הפסיד את הברכות של יצחק. יצחק הוא גם אבינו, לא רק אביו של עשיו. התורה מחנכת אותנו להכיר טובה למי שעשה לאבינו טובות, האכיל והשקה אותו.

איזה ציווי בפסוקים קשור לאוכל ושתייה? החובה לקנות אוכל ושתייה מבני אדום. איך הציווי הזה מעיד על הכרת טובה של עם ישראל למעשה של עשיו? עשיו נתן ליצחק אבינו אוכל ושתייה. אנחנו לא ניקח מזרעו אוכל ושתייה בכוח, גם אם אנחנו יכולים.

בהמשך הפסוקים מופיע האיסור להילחם בעמון ומואב. מי הם עמון ומואב? בניו של לוט.

המורה תחזור לתרשים שנוצר על הלוח. מעל שמו של אברהם היא תכתוב את שמו של תרח, ולצדו של אברהם תכתוב את שמו של הרן, ומתחת לשמו של הרן תכתוב את שמו של לוט. לוט היה בנו של הרן, אחיו של אברהם אבינו.

אם כן, מה משותף לעשיו, עמון ומואב?

כולם קשורים לאברהם אבינו.

לוט קיבל שכר על נאמנותו לאברהם בזמן שירד למצרים בשנות הרעב. האזור בו התגוררו אדום, עמון ומואב, הובטח לזרעו של אברהם. מכיוון ששלושת העמים הללו עונים להגדרה הזו, אין רשות לכבוש את ארצם.

הצעות להמחשה

יצירת תרשים זרימה של זרע אברהם אבינו על הלוח (עיינו בתהליך המופיע בהתייחסות לפסוקים).

מסרים והפנמה

הכרת הטוב גם לאחר שנים.

הקשר בין הדורות השונים בעם ישראל.

גם במציאות שנראית רעה, ניתן למצוא נקודות טובות.

הצעות להפנמה ולקישור לעולמו של התלמיד.

מבט שלם

תרשים זרימה המבהיר את הקשר הקיים בין עם ישראל לעשיו ולוט - אבותיהם של עמון, מואב ואדום.

סיכום

פתחנו את השיעור בשאלה: מהי רמת המחויבות שיש לנו למישהי שעשתה מעשה טוב לסבתא שלנו בילדותה. האם בעקבות הלימוד על היחס לאדום, מואב ועמון, דעתכם השתנתה?

המחויבות להכיר טובה קיימת לא רק אצל האדם שקיבל את העזרה, אלא גם אצל זרעו. מי שעשה טובה לאבותינו - עשה טובה גם לנו. מדוע? מכיוון שהדורות מחוברים זה לזה והמורשת עוברת מאחד לשני. כל דור הוא עוד חוליה בתוך שרשרת, והוא קשור לדורות שקדמו לו ולדורות שיבואו אחריו.

עשיו ולוט לא היו צדיקים, ובכל זאת, אי אפשר לקחת מהם את המעשים הטובים שעשו.
מכאן ניתן להבין כי אין אדם שכולו רע ואין מצב שיש בו רק רע.
התלמידים יביאו דוגמאות למצבים שאפשר לחשוב שהם רק רעים אך בכל זאת ניתן למצוא
בהם נקודות חיוב.